

Sociala medier 202102

Vad är sociala medier? På internet innebär det egentligen platser där man kan kommunicera åt båda håll. Chattar och IT-telefoni, kommunikation i realtid. Från början bara mellan två parter, men numera utvecklat så många kan delta, t.ex. Skype och Zoom, måste räknas hit, liksom bloggar där man kan kommentera. Men idag menar vi oftast **communities** dvs. nätverkstjänster av olika slag.

I dagens samhälle har de tagit en stor plats och används för att sprida information, åsikter, reklam och propaganda. Det kan låta skrämmande, men de är viktiga även i mer personliga sammanhang. För att hålla kontakt med släkt och vänner. Hitta nya kontakter med samma intressen, och hitta gamla kompisar från förr.

Influencers dvs. människor, som skaffat sig många **följare** till sina konton, kan tjäna stora pengar från företag och varor de propagerar för. Man kan t.ex. öppna ett konto i sin hunds namn, och dela gulliga bilder och inlägg om vilken jättegod mat matte köper till den. Ingen har väl heller undgått att se hur man kan använda Twitter för att styra ett stort land. Det finns idag många stora tjänster, som är värderade till mångmiljardbelopp. Att använda tjänsten är oftast gratis, men reklam av olika slag ger intäkter. Tjänsterna skiljer sig åt på olika sätt, och har olika typer av användare. Här kommer de största och populäraste idag.

Twitter är en så kallad *mikroblogg* där man skriver så kallade *Tweetar*, meddelanden på högst 280 tecken (fram till 2017: 140 tecken). Dessa tweetar visas öppet på användarens profilsida. Man kan prenumerera på andra användares meddelandeflöde, vilket kallas "att följa", en prenumerant kallas *Följare*. De flesta Twitter-meddelanden är offentliga, men användare kan också skicka privata direktmeddelanden.

Skapad 2006 och används av 24% av svenska internetanvändare.

Facebook, vardagligt även *Fejan* och *FB*. 2017 hade Facebook fler än 2 miljarder månatligt aktiva användare. Man kan skapa en personlig profil, lägga till andra användare som *Vänner* och dela text, bilder video och länkar, samt få aviseringar när någon laddar upp något på sin profil. Dessutom kan man ansluta sig till intressegrupper, som exempelvis arbetsplats eller specialintresse. Man kan *Gilla* och skriva kommentarer till alla sorts inlägg. Facebook har fått sitt namn efter de fotokataloger som i USA delas ut till studenter av universitetens administration, vars syfte är att hjälpa studenterna att lära känna varandra bättre.

Grundades 2004 av Mark Zuckerberg och hans college-rumskamrater. Till en början begränsades registreringen till endast det egna universitetet, men utökades för studenter vid övriga universitet i USA och så till allmänheten i USA och sedan i resten av världen. År 2012 köpte Facebook Instagram. År 2014 även WhatsApp.

WhatsApp Messenger är en app för smarttelefoner. Utöver grundläggande meddelandefunktioner kan WhatsApp-användare skicka varandra bilder, video- och ljudmeddelanden. WhatsApp synkroniseras med telefonens adressbok, så att användarna inte behöver lägga till kontakter i en separat bok. Den är gratis och finns även som tillägg till webbläsare.

Instagram (förkortas vanligtvis till *IG* eller *Insta*) är en gratis mobilapp för fotodelning som lanserades 2010. Tjänsten är helt gratis för såväl Android- som Iphone-telefoner. Man kan ta bilder, lägga på ett filter och därefter dela med sig av bilden i sitt *Flöde* och även till andra sociala medier. Till bilden kan man skriva text och markera den med *Hashtaggar* och geografisk plats, för att göra bilden sökbar för andra användare.

Appen fanns från början bara till Apples system, men en version för Android kom ett par år senare och köptes då av Facebook. Nu kan man även nå det via dator.

2013 tillkom möjligheten till 15 sekunders videoklipp som senare ändrades till 60 sekunder. 2016 lades en ny funktion till i Instagram kallad Händelser. Detta innebär att man kan lägga upp bilder, som automatiskt försvinner 24 timmar efter publiceringen. Läggs flera bilder och filmer upp i rad, visas de i form av ett bild/filmspel i kronologisk ordning.

Snapchat är en app för foto- och multimedia-delning till mobiltelefoner. Lanserad 2011 av studenter vid Stanforduniversitetet.

Man kan ta bilder eller spela in videoklipp och sedan lägga på filter, stickers, text eller rita på dem. Dessa kallas Snaps och kan sedan skickas till vänner eller läggas upp på användarens Story. Man kan välja hur länge mottagare kan visa deras snaps, mellan 1 och 10 sekunder, varefter filen försvinner från mottagarens skärm, såvida hen inte sparar det som en Skärmdump. Om bilden inte visats för mottagaren sparas den i trettio dagar innan den försvinner. 2017 släppte Snapchat en ny funktion vid namnet Snap map där man kan se var ens vänner befinner sig. I listan över vänner i Snapchat kan det bredvid vännens namn visas en Vänskapsemoji. Snapchat har nubbat inviter från både Google och Facebook. Används mest av ungdomar.

TikTok är en app för skapande och delning av videor och livesändningar. Appen släpptes 2016 och är nu en ledande plattform för korta videor. Den är nu en av de snabbast växande apparna med stora användargrupper i många länder. Skapades i Kina och hette ursprungligen Douyin, men bytte namn till TikTok för den internationella marknaden. Jag har sett det stavat på olika sätt. 2020 placerades TikTok som nummer 1 bland gratisapparna i app-butikerna.

Man kan skapa musik-, dans-, komedi-, och läppsynkvideor på 15 sekunder. Används mest av ungdomar. Man har skapat utmaningar av olika slag, och flera barn har dött i sina försök att klara av svåra saker.

Efter att TikTok blivit anklagat för att olovligt samla in data om användaren, hotade Trump att förbjuda TikTok i USA den 15 augusti 2020. Dagsläget vet jag inte.

Clubhouse, det senaste omtalade forumet, är en interaktiv och ljudbaserad app - ingen video alltså - som beskrivs som en blandning av livesänd podd, konferens och samtal. Utvecklaren beskriver det som "ett utrymme för avslappnade ljudkonversationer - med vänner och andra intressanta människor runt om i världen". "Målet är att bygga en social upplevelse som känns mer mänsklig - där man i stället för att publicera inlägg, kan samlas med andra människor och prata."

I starten har Clubhouse riktat in sig på en sorts elit, som "musiker, forskare, kreatörer, idrottare, komiker, entreprenörer, aktiehandlare, författare, artister och andra". Än så länge kan bara den som har fått en inbjudan registrera sig. Vem som helst kan dock ställa sig på en väntelista eller skaffa sig en inbjudan genom att be en befintlig användare att skicka en. Att gå in och lyssna, utan att kunna delta i samtal, är öppet för alla. Clubhouse-appen är än så länge bara tillgänglig för iOS, men en Android-version kommer.

Youtube är en videogemenskap, det vill säga en plats för videoklipp som laddas upp av dess användare, med tillhörande diskussioner. Startades 2005. Ägs av Google. Videoklipp laddas upp utan kostnad, men man måste registrera sig via sitt Google-konto. Det finns vissa villkor på hur man får använda upphovsrättsskyddat material i de uppladdade videorna som måste följas. Att bara titta är fritt för alla. Här kan man hitta gamla spelfilmer och annat filmmaterial, som lagts upp. Nytt är en särskild musikkanal.

LinkedIn är en tjänst som vill skapa nätverk i yrkeslivet. Har dragits med en del säkerhetsproblem. Ägs av Microsoft.

SeniorNet Uppsala februari 2021 ©Birgitta Avholm